

TÜRKİYE’DE 2016-2020 YILLARI ARASINDA YARATICI DRAMA ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ*

Analysis of Postgraduate Theses Conducted on Creative Drama Between 2016-2020 in Turkey

Nafiye Bilge KOÇAK TÜMER¹ ve Ebru Hasibe TANJU ASLIŞEN²

¹Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Ankara, bilge.kocak@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0002-8288-6655

²Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Ankara, ebru.aslisen@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0003-3306-2438

Derleme/Rewiev Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
22.01.2022

Kabul/Accepted:
10.05.2022

DOI:
10.18069/firatsbed.1061601

Anahtar Kelimeler

Yaratıcı drama, Okul öncesi eğitim, Okul öncesi çocuklar, Aileler ve Öğretmenler

Keywords

Creative drama, Preschool education, Preschool children, Parents and Teachers

ÖZ

Bu çalışma, 2016-2020 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde yaratıcı drama alanında yapılan lisansüstü tezleri analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Alanda yürütülen tezleri bulmak için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı 21.01.2021-18.02.2021 tarihleri arasında gözden geçirilmiş ve okul öncesi çocukları, okul öncesi öğretmenleri/öğretmen adayları ve aileleri ile drama konulu, yaratıcı drama alanında yapılmış, eğitim ve öğretim alanında, YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne erişim izni ile kayıtlı olan lisansüstü tezlerin belirlenmesine özen gösterilmiştir. Belirlenen kriterler doğrultusunda toplam 31 adet lisansüstü tez, çalışmaya dahil edilmiş ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak verilere ulaşılmıştır. Lisansüstü tezler hakkında detaylı bilgi “Lisansüstü Tez İnceleme Formu” ile toplanmıştır. Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezler, tez yılı, tez türü, çalışma grubu, incelenen konu alanları, yöntemler, desenler, veri toplama araçları ile sonuçlar başlıkları altında detaylandırılmış ve verilerin analizinde frekans (f) kullanılmıştır. Türkiye’de drama alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının türlerine göre dağılımı incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine kıyasla sayıca çok daha fazla olduğu, 2019 yılında gerçekleştirilen lisansüstü tez sayılarında ciddi bir artış yaşandığı belirlenmiş ve son beş yıllık süreç içerisinde en çok çocuk örnekleminde lisansüstü tez çalışmalarının gerçekleştiği saptanmıştır.

ABSTRACT

This study was conducted to analyse the postgraduate theses in the field of drama in pre-school education in Turkey between 2016 and 2020. In order to find out the theses carried out in the field, Higher Education Council (YÖK) National Thesis Centre data base was reviewed between 21.01.2021 and 18.02.2021 and care was taken to determine the postgraduate theses for some criteria. In line with these criteria, a total of 31 postgraduate theses were included in the study and the data were accessed using document analysis technique, one of the qualitative research methods. Detailed information about the postgraduate theses was collected with “Postgraduate These Analysis Form”. Postgraduate these included in the study were examined under the headings, type of thesis, objective, study group, methods, designs and data collection tools and frequency (f) were used in the analysis of data. When the distribution of postgraduate these studies was examined in terms of type of theses, it was found that the number of masters’ theses was much higher than the number of doctoral theses, there was a serious increase in the number of theses in 2019 and mostly children took place in the postgraduate thesis studies carried out within the specified dates.

Atıf/Citation: Koçak Tümer, N.B. ve Tanju Aslışen, E.H. (2022). Türkiye’de Yaratıcı Drama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 2(501-516).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Nafiye Bilge KOÇAK TÜMER, bilge.kocak@hbv.edu.tr

* Bu çalışma “International Congres on Teaching & Teacher Education-ICOTTE 2021” kongresinde sözlü bildiri olarak kabul edilmiş ve sunulmuştur.

1. Giriş

Günümüzde bir eğitim yöntemi olarak kullanılan dramanın çeşitli tanımları bulunmaktadır. Sözcüğün kökenine baktığımızda “drama” Yunanca “yapmak, etmek” anlamlarına karşılık gelen “dran” kökeninden türemiş ve tam karşılığı olmamakla birlikte bu haliyle dilimize yerleşmiştir. Adıgüzel (2015) dramayı “içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbiriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler” olarak tanımlamıştır. O'Neill ve Lambert'a göre (1990) drama, olaylar ve durumlar arasındaki ilişkiyi basit bir şekilde öğrenmeyi sağlayan bir öğretim yöntemi ve hayal gücünü geliştiren bir çalışma alanıdır. Eğitimde sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak baktığımızda, alan yazında karşımıza “yaratıcı drama” ifadesinin çıktığını görmekteyiz. Yaratıcı drama ise en kolay şekilde katılımcıların geçmiş deneyimlerini kullanarak bir olay ya da kavram hakkında doğaçlama yapmak olarak ifade edilebilir. Bir diğer deyişle yaratıcı drama, bir grup etkinliği olan ve çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen, rol oynama, doğaçlama, canlandırma gibi tekniklerin kullanılarak bir yaşantı, amaç, olay ya da düşüncenin -miş gibi yapıldığı eğitim yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Adıgüzel, 2015; Akoğuz ve Akoğuz, 2015; Costa, Faccio, Belloni ve Iudici, 2014; Gallagher, 1997).

Drama, bireylerdeki mevcut yaratıcılığın gelişimini desteklemekte, hayal gücünü geliştirmekte, bireyin kendini tanımasını ve çok yönlü algılamasını sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, algı ve dikkat gelişiminin desteklenmesi, üst düzey motivasyon sağlanması ile kendine güven, özgün düşünme ve eleştirel bakış açısı kazanma, benlik saygısı, empati yeteneği, ifade gücü, sosyal uyum ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi vb. alanlarda oldukça önemli katkılar sunmaktadır. Ayrıca dramanın kazandırdığı beceriler, bireylerin gelişimlerini bütünsel açıdan desteklemelerine olanak sağladığından, bireysel gelişim için son derece önemli bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Drama sayesinde geniş bir bakış açısı kazanan bireyler, kendilerini ve çevrelerini derinlemesine ve evrensel boyutlarda görebilmektedirler (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002; Furman, 2000; Gönen ve Uyar Dalkılıç, 1999; Hui ve Lau, 2006; Lethonen, Kaasinen, Karjalainen-Väkevä ve Toivanen, 2016; McCaslin, 2016; Nixon, 1987; Ömeroğlu, Ersoy, Tezel Şahin, Kandır ve Turla, 2007; Sezgin, 2015; Sungurtekin, Onur Sezer, Bağçeli Kahraman ve Sadioğlu, 2009; Wright, 2006). Kısaca, okul öncesinden lisansüstü eğitime kadar tüm kademelerde yer alan drama çalışmaları, hayal kurma, yaratıcılık ve kişisel gelişimi kapsamakta; bireyin kendini aktarabilmesinde, öz yeterlik, özgüven, sorumluluk duygusu, öz eleştiri gibi tutumların kazandırılmasında katkı sağlamakta ve yaşam boyu faydalanılabilecek bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Adıgüzel, 2015; Çaykuş, 2015).

Yaşamın temeli olarak kabul edilen okul öncesi dönemde, çocuğun yüksek öğrenme potansiyeline sahip bir birey olarak bu dönemdeki kazanımları gelecekteki bakış açısını etkilemektedir. Bu dönem bilgi, beceri, tutum ve davranışların temelini atıldığı bir dönemdir. O nedenle, bu dönemde alınacak eğitimin niteliğinin ne derece önemli olduğu, tartışılmaz bir konu olarak kabul edilmektedir (Önder, 2007). Zihinsel gelişimin hızlı, hareket ihtiyacının yoğun ve hayal gücünün sınırsız olduğu 3-6 yaş döneminde, en etkili öğrenmeler oyun-taklit yoluyla, “-miş gibi yapma” sürecine dayanarak gerçekleşmektedir. Dolayısıyla okul öncesi dönemde etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesinde göz ardı edilmemesi gereken yöntemlerinden birisi de dramadır (Fox & Schirmacher, 2014; Çaykuş, 2015; Koç, 2009). Özellikle 3-6 yaş çocuklarının, içinde oyunun da yer aldığı yaratıcı drama etkinliklerine dahil edilmesi oldukça önemli bir husustur. Okul öncesi dönemde verilen drama eğitimi, bu dönem çocuklarının eleştirel düşünme yeteneklerini geliştiren, empatik düşünen, sorumluluk sahibi, bağımsız bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmakta; yaşantılara dayalı deneyimleri içeren drama çalışmaları, çocuklar için somut, gerçek ve kişiye özel olduğundan onların kendileri hakkında düşünmelerini de desteklemektedir. Kişinin kendisini tanımlayabildiğini düşündüğü yeteneği, tutumu, davranışı ve değeri kazanmaya ve geliştirmeye başlaması olarak tanımlanan benlik kavramının gelişmeye başladığı okul öncesi dönemde çocuk, drama ile kendilik algısı kazanmakta, kimliğini ve bedenini tanımakta ve bu algıyı geliştirebilmektedir. Ayrıca drama etkinliklerine dahil edilen bu çocukların, iletişim becerilerinin güçlendiği, duygularını daha kolay ifade edebildikleri, çevrelerinde yaşayan insanlarla ve birlikte çalıştıkları grupla uyumlu ilişkiler yürüttükleri, yeni fikirler üretip problemlere farklı çözüm yolları bulabildikleri de görülmektedir (Aytekin, 2016; Berk, 2013; Erdoğan, 2019; İbiş, 2017; Önder, 2012, Tuğrul, 2006). Bilindiği gibi farklılıklar konusunda kalıplara sahip olan okul öncesi dönemde çocuklar, bu farklılıkları öğrenmeye de açıktırlar. Çocuğun yaşantısına odaklanarak olumlu kimlik ve öz değer geliştirmesi, kültür çeşitliliği göstererek rahatlıkla empati kurmasını sağlaması, önyargı ve ayrımcılığa karşı farkındalık yaratması, kendini ve başkalarını savunması ve bu konu üzerine eleştirel düşünmesini sağlaması, drama eğitiminin amaçları arasında

yer almaktadır. Çocukların kendilerini rahatça ifade edebildikleri bu süreçte önyargılarından kurtuldukları ve birbirlerini daha iyi tanıdıkları görülmektedir, eğitim sürecine uygun ve doğaçlama yapabilecekleri doğal ortamların yaratılması gerekmektedir (KEDV, 2006).

Grup içinde başlayan ve çocuğun diğer ortamlarına aktarılan saygı becerisinin kazanımı, toplumda birbirine saygılı bireyler yetişmesinde oldukça önemlidir. Başkalarıyla etkileşim ve iş birliği içerisinde bilgi, beceri, eğilim ve duyguları açıkça değişen ve gelişen çocuklar, yaratıcı drama sayesinde olumlu düşüncelere, davranışlara ve paylaşımına daha kolay ve etkili bir biçimde sahip olabilmektedirler. Drama yöntemi ile kendilerini keşfetme ayrıcalığını yakalayan çocuklarda soyut düşüncenin gelişimi daha hızlı başlangıç yapmaktadır (Pinciotti, 1993). Çocuğun kendini anlatabilmesi, hayatı sürdürmede, iletişim kurmada ve tutumlarda önemli olan duygularını kontrol altına alabilmesi, kendisi ve çevresi ile uyum içinde ve barışık olabilmesi anlamına gelen duygusal gelişim de drama yöntemiyle desteklenebilmektedir (Durualp, 2014; Güven, 2006; Hamamcı ve Hamamcı, 2015). Dramatik etkinlikler sırasında kendini rahat ifade edebilen çocukların akademik başarıları artmakta, düşüncelerinin yargılanmadan ve eleştirilmeden kabul edildiğini gören çocukta bağımsız düşünme ve karar verme becerisi gelişmektedir. Okul öncesi eğitimde kullanılan drama etkinlikleri sayesinde, çocuk duyguların ne olduğunu, nasıl ifade edildiğini ve duygusal tepkilerin nasıl farklı olabileceğini anlamakta ve çocuğun çevresindeki değişik görüşleri keşfetmesine yardımcı olunmaktadır (Ömeroğlu, Yayla Ceylan, Erbay ve Özyürek, 2014; Üstündağ, 2002). Kendilerini aktif hale getirip, gelişimlerini destekleyen drama etkinlikleri sayesinde tüm duyarlarını harekete geçirme imkanına sahip olan çocuklar, kendilerine ve çevrelerine karşı aynı duyarlılıkta bilinç geliştirebildikleri etkileşimli bir süreci deneyimleme fırsatını da yakalayabilmektedirler (Tuğrul, 2006).

Bunun yanı sıra okul öncesi dönemde verilen drama eğitimi çocuğun, yaratıcı düşünme, yaşamın ilk yıllarında kazandırılması önemli olan ve ömür boyu kullanılan eleştirel düşüncenin bir göstergesi olarak kabul edilen problem çözme becerisi ve iletişim; kendini yönetme, diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurma, karar verme, problemleri ve hoş olmayan durumlarla başa çıkma becerilerini kapsayan sosyal beceri ile psiko-motor gelişim, dil gelişimi ve duygusal gelişim gibi birçok alana olumlu katkılar sağlamaktadır (Abaan, 2005; Aydoğan, 2004; Değirmenci, 2020; Erkoca-Akköse, 2008; Eti, 2010; Koç, 2009; Küçükturan ve Keleş, 2018; Sivrioğlu, 2014). Okul öncesi dönemde taklit etme eğiliminde olan çocuk, toplumsal değerleri benimsemek için ailesinde gördüğü kalıpları model almakta, bu şekilde toplum tarafından kabul görülen davranışlarını ve topluluğa aidiyet hissini kazanmaktadır. Yaşayarak öğrenme fırsatı sunan drama etkinlikleri, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevrede ahlaki değerleri öğrenmesi için fırsat sağlamakta ve yaşama dair tecrübeler kazandırmaktadır ki bu tecrübeler kalıcı ve istendik davranış değişiklikleri için oldukça önemlidir. Bu sayede çocuğun sosyal becerileri gelişmekte, özdenetim ve sorumluluk bilincinin de gelişimine katkı sunulmaktadır (Küçükturan ve Keleş, 2018; Yavuzer, 2002). Aslında süreç ve işlem olarak farklı ancak düşünmedeki akıcılığı, esnekliği ve orijinalliyi ifade etme açılarından benzerlik taşıyan seçenekli (olasılıklı), yaratıcı, ışımsal, ıraksak, eleştirel, yanal vb. düşünme becerilerinin çocuklarda gelişmesi, farklı fikirler üretmeleri için cesaretlendirilmeleri ile sağlanmakta ve bu da eğitimde kullanılan drama çalışmaları ile kolaylıkla gerçekleştirilmektedir (Tuğrul, 2006).

Drama etkinlikleri sırasında akranlarının deneyimlerini gözlemleyerek ya da kendileri farklı tecrübeler edinerek, ulaştıkları yeni bilgilerle muhakeme becerilerinin temelini oluşturan, bilgilerini karşılaştırma fırsatına sahip olan ve bu süreçte yeni çıkarımlar elde eden çocuklar, karşılaştıkları bir problem durumunu çözebilmek için önceden edindikleri bilgileri tekrar gözden geçirmekte, olayları ve durumları birbirleriyle ilişkilendirip bunların sebep ve sonuçlarını irdeleyebilmektedirler. Canlandırma sırasında ya da rol seçimlerinde müdahale edilmediği için çocuklar, bu süreçte kendi başlarına düşünme ve karar verme fırsatına da sahip olabilmektedirler (MEB, 2016; Ömeroğlu, vd., 2014; Yayla Ceylan, 2016).

Özellikle erken dönemde çocukların kendilerini tanıma, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilme, kendi sınırlarını keşfetme, sosyal bir birey olarak içinde yaşadıkları çevrede kabul görme, 21. yy. becerilerine sahip olma, inovatif düşünme vb. açılardan büyük bir öneme sahip olan yaratıcı drama ile ilgili olarak son yıllarda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, yaratıcı drama alanında 2016-2020 yılları arasında üretilen lisansüstü tezlerin dağılımları; yıl, tür, hedef kitle, konu alanları, yöntemler, desenler ile veri toplama araçları göz önüne alınarak detaylandırılmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı da okul öncesi dönem çocuğuna sahip aileleri ve alanda çalışan veya çalışmak isteyen

profyonelleri yaratıcı drama konusunda son beş yıl içerisinde yapılmış güncel araştırmalarla tanıştırmak ve bu konuda bilgilendirerek durum tespitinde bulunabilmek ve yeni çalışmalara ışık tutabilmektir.

2. Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, veri kaynaklarına, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi tarafından açık ve izinli lisansüstü tezler taranarak ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen sorulara cevaplar aranmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

2.1. Araştırma Tasarımı

Araştırmanın verilerini 2016-2020 yılları arasında okul öncesi eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Nitel araştırmalarda veriler; görüşme, gözlem, doküman analizi, görsel-ışitsel materyaller vb. yöntemlerle analiz edilir. Araştırılması amaçlanan olgu veya olaylarla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizini içeren doküman analizinde; kullanılacak verilerin düzenlenmesi, gözden geçirilmesi, kodlanması, temalara ayrılması, verilerin nasıl sunulacağına belirlenmesi ve sonuçların yorumlanması gibi aşamalar vardır. Araştırmada kullanılacak dokümanlar araştırma problemine ilişkin olarak belirlenir (Creswell, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

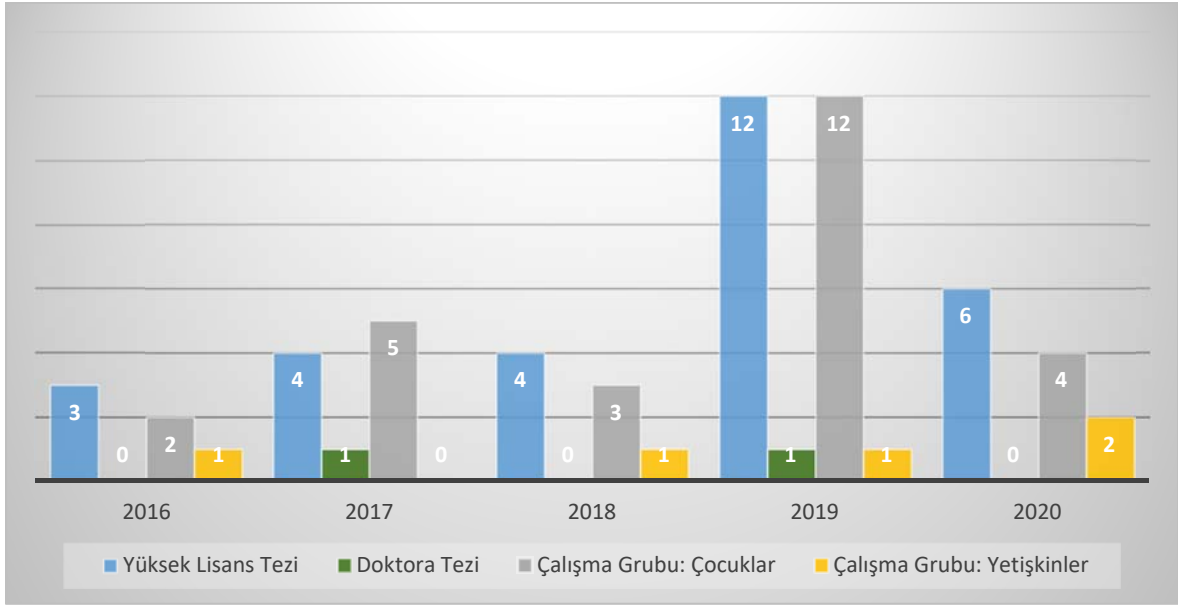
Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Araştırmanın incelediği değişkenler nelerdir?
2. Çalışmalarda hangi bilimsel araştırma süreci kullanılmıştır?
3. Çalışmaların çalışma grubu (örneklem) kim (ler)den oluşmaktadır?
4. Çalışmaların veri toplama araçları nelerdir?
5. Araştırmalarda hangi veri analiz yöntemleri kullanılmıştır?
6. Çalışmaların sonuçları nelerdir?

2.2. Veri Kaynakları

Türkiye'de okul öncesi eğitimde yaratıcı drama alanında yapılmış lisansüstü tezleri belirlemek için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı taranmıştır. Aramada “drama”, “yaratıcı drama” ve “okul öncesi” anahtar kelimeleri kullanılmış ve veri tabanından ulaşılan tüm lisansüstü tezler dikkate alınmıştır. Drama anahtar kelimesi ile 5330 kayıt, yaratıcı drama anahtar kelimesi ile 401 kayıt bulunmuş ve örneklem, “amaçlı örnekleme” yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya, okul öncesi çocukların, okul öncesi öğretmenlerinin ve/veya okul öncesi dönem çocuğu olan ailelerin çalışma grubunda yer aldığı, drama/yaratıcı drama ile ilgili olan, eğitim-öğretim konu alanında yapılmış, YÖK Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı ve erişim izni olan lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Bu kapsamda incelenen tüm alanlarda ortak olarak erişilen ve belirtilen kriterleri karşılayan toplam 31 lisansüstü tez, çalışmanın veri setini oluşturmuştur.

Şekil 1'de araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin türleri ve çalışma grupları açısından yıllara göre dağılımı yer almaktadır.

Şekil 1. Okul öncesi eğitimde drama/yaratıcı drama üzerine yapılan lisansüstü tez türlerinin ve çalışma gruplarının yıllara göre dağılımı

*Yüksek lisans tezlerinden biri çalışma grubuna hem çocukları hem de yetişkinleri dahil ettiğinden, 2019 yılı bazındaki toplam tez sayısından (n=13) bir fazladır.

Şekil 1 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen 29 tezin yüksek lisans, 2 tezin ise doktora tezi olduğu görülmektedir. Yıllara göre dağılıma bakıldığında en yüksek sayıda lisansüstü tezin (n=13) 2019 yılında yapıldığı, bunların 12'sinin yüksek lisans, 1'inin doktora tezi olduğu; ardından 2020 (n=6) ve 2017 (n=5) yıllarının takip ettiği görülmüş; 2016 yılında ise en az sayıda lisansüstü tez (n=3) yapıldığı ve bu tezlerin tamamının yüksek lisans seviyesinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu konuda son beş yılda yapılan lisansüstü tezlerin sadece 2'sinin doktora düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmada yer alan lisansüstü tezlerin çalışma grupları incelendiğinde en çok çalışılan grubun çocuklar (n=26) olduğu görülmüştür. Udül'ün 2019 yılında yürüttüğü yüksek lisans tezi hem çocukları ve hem yetişkinleri kapsadığından yıl bazında toplam tez sayısı bir fazla olarak bulunmuş ve şekil 1'de gösterilmiştir.

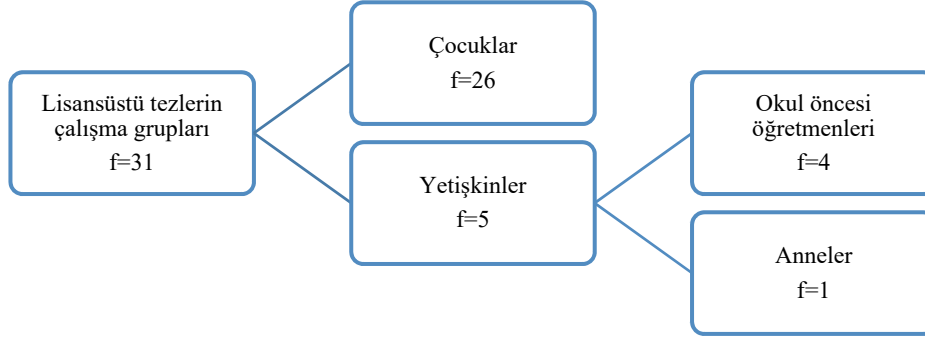
2.3. Veri Kaynaklarının Analizi

Öncelikle YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan lisansüstü tezler “drama”, “yaratıcı drama” ve “okul öncesi” anahtar kelimeleri ile incelenmiştir. İnceleme aşamasında “eğitim ve öğretim” konu alanı indekslemesi ve “2016-2020” yılı sınıflandırması yapılmış ve tam metinlerine ulaşılan tüm lisansüstü tezler pdf formatında kodlanarak bilgisayara indirilmiştir. Bu sınıflandırma sonucunda drama anahtar kelimesi ile toplam 224, yaratıcı drama anahtar kelimesi ile 118 lisansüstü teze ulaşılmış, yapılan detaylı incelemeler sonucunda okul öncesi eğitimde çocuklar, eğitimciler ve ebeveynlerle gerçekleştirilmiş 31 lisansüstü tez, çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler 21.01.2021 tarihinde YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde toplanmaya başlanmış ve 18.02.2021 tarihinde yapılan ikinci incelemede de aynı tezlere rastlanmıştır. Çalışma verilerinin 2021 yılı başında toplanmış olması, 2020 yılı sonuna kadar tamamlanan lisansüstü tezlerin araştırmaya dahil edilmesini kolaylaştırmıştır. Böylece 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilen tüm lisansüstü tezler araştırma kapsamına alınmış ve analiz edilmiştir.

Analiz aşamasında araştırmacılar tarafından literatür taraması yapıldıktan ve benzer çalışmaların veri toplama araçları incelendikten sonra araştırmanın tasarımı, örnekleminde kimlerin yer aldığı, hangi değişkenlerin geliştirildiği, veri analiz yöntemlerinin neler olduğu ve sonuçlarını içeren “Lisansüstü Tez İnceleme Formu”nda detaylı bilgilere yer verilmiş ve elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak şekiller ve tablolar halinde sunulmuştur.

3. Bulgular

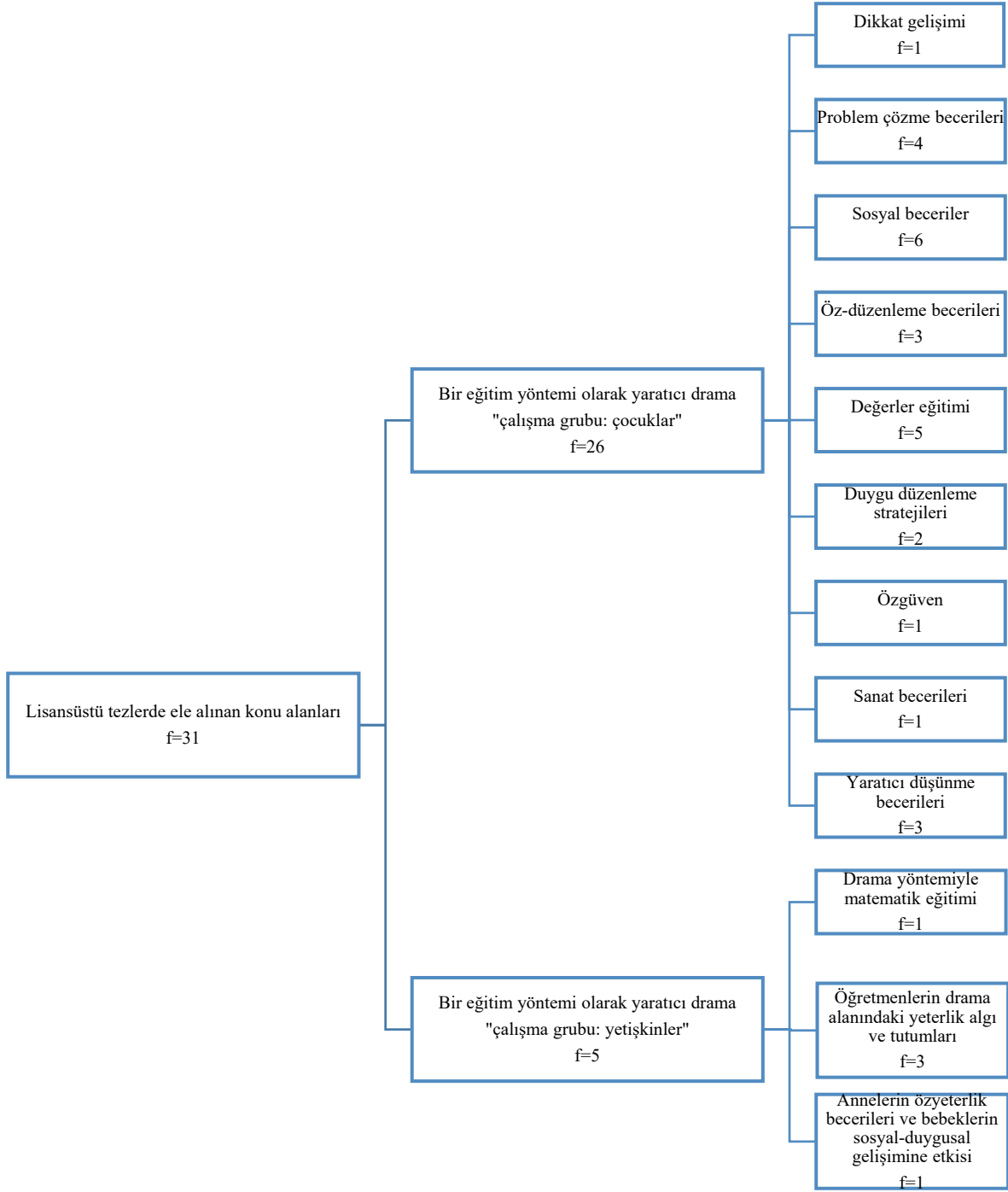
Bu bölüm, okul öncesi eğitimde drama konusunda Türkiye'de yapılmış lisansüstü tezleri incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuçları içermektedir. Bu kapsamda öncelikle tez türlerine ve yıllara göre çalışma gruplarına ilişkin veriler Şekil 1'de paylaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin, çalışma gruplarına ilişkin bilgiler de Şekil 2'de görülmektedir.

Şekil 2. Lisansüstü tezlerin çalışma grupları

Şekil 2'de araştırmanın çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerin örnekleme dahil edilen çocuklara ve yetişkinlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Buna göre araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin çoğunun (f=26) anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubundaki çocukları çalışma grubu olarak belirlediği, yetişkinlerle gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin az sayıda (f=5) olduğu, bunlardan büyük bir kısmının (f=4) anaokulu öğretmenleriyle sadece 1'inin ise 1-3 yaş arası bebek anneleriyle yapıldığı bulunmuştur.

Araştırmaya dahil edilen 31 lisansüstü tezde ele alınan konu alanları, çalışma grupları bağlamında detaylandırılmış ve Şekil 3'de verilmiştir.

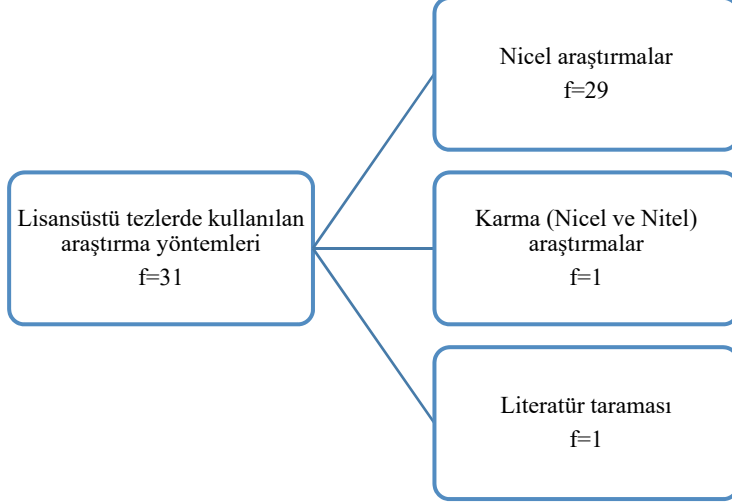

Şekil 3. Lisansüstü tezlerde ele alınan konu alanları

Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerde (f=31) ele alınan konu alanlarının çalışma grupları bağlamında detaylandırılması, Şekil 3’de görülmektedir. Buna göre çocukların çalışma grubuna dahil edildiği lisansüstü tezlerde dikkat gelişimi (f=1), problem çözme becerileri (f=4), sosyal beceriler (f=6), öz-düzenleme becerileri (f=3), değerler eğitimi (f=5), duygu düzenleme stratejileri (f=2), özgüven (f=1), sanat becerileri (f=1) ve yaratıcı düşünme becerilerine (f=3) yer verildiği saptanmıştır. Çalışma grubunda yetişkinlerin olduğu lisansüstü tezlerin öğretmenler grubunda (f=4) matematik eğitimi (f=1) ile drama alanındaki yeterlik algı ve tutumlarının (f=3) incelendiği, annelerin çalışma grubunda olduğu tek lisansüstü tezde ise aldıkları drama

eğitiminin, öz yeterlik algıları ve bebeklerinin sosyal-duygusal gelişimleri üzerindeki etkisinin incelendiği belirlenmiştir.

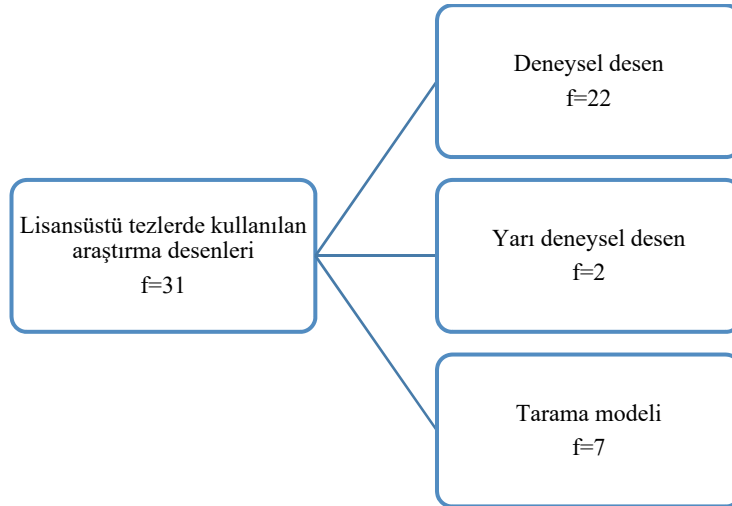
Şekil 4’de araştırmanın çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Şekil 4. Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri

Çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde, çoğunluğunun (f=29) nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirildiği, sadece birinde karma (nicel ve nitel) yöntem kullandığı belirlenmiştir. Buna ilaveten yine bir lisansüstü tez içerisinde literatür taramasına yer verildiği saptanmıştır.

Çalışma grubuna dahil edilen lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma desenlerine ilişkin bilgiler Şekil 5’de yer almaktadır.

Şekil 5. Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma desenleri

Şekil 5 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin çoğunluğunda (f=22) deneysel desene yer verildiği görülmektedir. Tarama modeli (f=7) ve yarı deneysel desen (f=2) kullanılan lisansüstü tezlerin de mevcut olduğu saptanmıştır.

Çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının ele alınan konu alanlarına göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının ele alınan konu alanlarına göre dağılımı

Konu Alanları	Veri Toplama Araçları
Sosyal beceriler (f=6)	5-7 Yaş Problem Çözme Beceri Ölçeği (PÇBÖ) Çocukların Etkileşim Derecelendirme Ölçeği Genel Bilgi Formu Kişisel Bilgi Formu Okul Öncesi Sosyal Beceri Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED) Sosyal Beceri Ölçeği (4-6 yaş) Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekilsel formu Okul Öncesi Besinler Öğretimi Testi (OÖBÖT) Yaratıcı Düşünme Testi-Çizim Ürünü (TCT-DP) Zihin Kuramı Ölçeği, Peabody Resim Kelime Testi Okul Öncesi Çocuklarında Bilim Kavramlarının Gelişimini Belirleyici Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları
Öz-düzenleme becerileri (f=3)	4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu) 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu) Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) Sosyo-Dramatik Oyun Ölçeği Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ)
Problem çözme becerileri (f=4)	Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği Çocuk ve Aile Bilgi Formu Okul Öncesi Düzeydeki Çocukları İçin Problem Çözme Beceri Ölçeği Problem Çözme Becerileri Ölçeği
Özgüven (f=1)	Günalp Özgüven Gözlem Testi Kişisel Bilgi Formu
Sanat becerileri (f=1)	Kişisel Bilgi Formu Gözlemci Gözlem Formu Uygulanan Eğitim Sürecinde Elde Edilen Ürünler Yarı Yapılandırılmış Veli ve Öğretmen Görüşme Formları
Dikkat gelişimi (f=1)	Frankfurter Konsantrasyon Testi (FTF-K) Frostig Gelişimsel Görsel Algı Testi Kişisel Bilgi Formu Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği Duygu Düzenleme Ölçeği Sosyo-Dramatik Oyun Ölçeği Wally Sosyal Problem Çözme Ölçeği
Değerler eğitimi (f=5)	Farklılıklara Saygı Ölçeği Değer Kontrol Ölçeği Değerler Kontrol Rubriği Genel Bilgi Formu Kişisel Bilgi Formu Odak Grup Görüşmesi Okul Öncesi Değerler Ölçeği (Aile Formu) Okul Öncesi Değerler Ölçeği (Öğrenci Formu) Okul Öncesi Değerler Ölçeği (Öğretmen Formu)
Öz yeterlilik (f=4)	Anne Babalık Becerilerinde Özyeterlilik Ölçeği Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği

Drama Yeterlik Anketi
Vineland Erken Çocukluk Dönemi Sosyal Duygusal Gelişim Beceri Ölçeği
Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği

Matematik eğitimi (f=1)	Veri Toplama Anketi Kişisel Bilgi Formu
----------------------------	--

Lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının ele alınan konu alanlarına göre dağılımını içeren Tablo 1 incelendiğinde, çalışmalarda belirlenen amaçlara uygun olarak seçilen standart ölçme araçlarına yer verildiği görülmüş, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunun ise tüm konu alanlarında yer verilen ortak veri toplama aracı olarak lisansüstü tezlerin tamamında yer aldığı saptanmıştır. Sosyo-demografik bilgiler içeren formun sadece problem çözme becerileri (f=3) konu alanında çocuk ve aile bilgi formu olarak isimlendirildiği belirlenmiştir.

Lisansüstü tezlerde elde edilen sonuçların, ele alınan konu alanlarına göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü tezlerde elde edilen sonuçların ele alınan konu alanlarına göre dağılımı

Konu alanları	Lisansüstü tezlerde elde edilen sonuçlar
Sosyal beceriler (f=6)	<p>Yaratıcı Drama Eğitim Programının çocukların yaratıcı davranışlarını ve sosyal becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.</p> <p>Deney ve kontrol gruplarının puanlarında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu ve uygulanan programın sosyal beceri gelişimini olumlu etkilediği bildirilmiştir.</p> <p>Kişilerarası beceriler, öfke davranışını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerileri, sözel ifade becerileri, öz kontrol becerileri, görevleri tamamlama ve sonuçları kabul etme becerileri alt boyutlarında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.</p> <p>Deney grubundaki çocukların problem çözme becerileri ile sosyal beceri puanlarının artmasında yaratıcı drama temelli etkinliklerin anlamlı bir etkisi olmuştur.</p> <p>Deney ve kontrol gruplarının sosyal etkileşim, sosyal bilgi işleme ve işbirliği-yardımlaşma-paylaşma davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.</p> <p>Sosyal becerilere yönelik yaratıcı drama uygulamalarının yapıldığı deney grubunun puanlarında anlamlı bir farklılık bulunurken, karşılaştırma grubunun toplam puanında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.</p>
Sanat becerileri (f=1)	<p>Sanat etkinliklerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması çocukların sanata olan ilgilerini olumlu yönde etkilemiştir.</p>
Problem çözme becerileri (f=4)	<p>Drama destekli problem çözme eğitim programının çocukların problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin kalıcı olduğu belirlenmiştir.</p> <p>MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile entegre gerçekleştirilen drama temelli hikâye anlatımı yöntemi, beş yaşındaki çocukların problem çözme becerilerine olumlu katkılar sağlamıştır.</p> <p>Uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri, sosyal problem çözme becerileri üzerinde olumlu etki yaratmıştır.</p> <p>Fen temelli çocuk kitaplarının drama ile çözümlendiği araştırma, deney grubundaki çocukların belirlenen fen kavramlarını edinmelerine, geliştirmelerine ve problem çözme becerilerine katkı sağlamıştır.</p>
Yaratıcı düşünme becerileri (f=3)	<p>Drama eğitimi alan çocuklarda zihin kuramı ölçeğinin beş faktöründe anlamlı farklılıklar bulunmuştur.</p> <p>Uygulanan drama eğitimi, okul öncesi eğitime devam eden çocukların zihinsel becerilerini olumlu yönde etkilemiştir.</p>

	<p>Deney ve kontrol grubundaki çocukların yaratıcı düşünme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.</p> <p>Yaratıcı drama, dikkat gelişimi üzerinde etkili sonuçlar göstermiştir.</p> <p>Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş çocuklarına uygulanan bütünlük yaratıcı drama-sanat etkinliklerinin yaratıcı düşünme becerilerine etki ettiği belirlenmiştir.</p>
Değerler eğitimi (f=5)	<p>Değerler Kontrol Rubriği ile deney ve kontrol grubu arasında ön test, son test ve kalıcılık puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.</p> <p>Deney grubundaki çocukların ön test, son test, ön test kalıcılık ve son test kalıcılık puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür.</p> <p>MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına uygun olarak hazırlanan değerler eğitimi, etkinlik planı uygulamalarına göre daha etkili bulunmuştur.</p> <p>Yaratıcı drama eğitiminin çocukların farklılıklara saygı duymaları üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir.</p> <p>Yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların yardım etme konusunda olumlu tutum geliştirmelerini desteklediği belirlenmiştir.</p>
Dikkat gelişimi (f=1)	<p>Yaratıcı dramanın dikkat gelişimi üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.</p>
Öz güven (f=1)	<p>Müzikli yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi çocuklarının özgüven gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.</p>
Duygu düzenleme stratejileri (f=2)	<p>Deney ve kontrol grubu çocukların öntest-sontest duygu düzenleme düzeylerinde ve sosyal problem çözme becerilerinde deney grubu lehine, öntest-sontest duygu düzenleme düzeylerinde ise cinsiyet değişkeni açısından kızların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.</p>
Öz-düzenleme becerileri (f=3)	<p>Uygulanan eğitici drama programı okul öncesi dönem çocuklarında öz düzenleme becerilerinin gelişmesinde etkili olmuştur.</p> <p>Çocukların öz düzenleme becerilerini engelleyici kontrol ve dikkat faktörleri ile annelerin öz düzenleme becerilerini engelleyici kontrol davranışları ve engelleyici kontrol-duygu faktörleri, sosyo-dramatik oyun faktörüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir.</p> <p>Okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri, sosyo-dramatik oyunların karmaşıklık düzeyi ile ilişkilendirilmiştir.</p>
Özyeterlik (f=4)	<p>Öğretmenlerin drama eğitimi, mezun oldukları lisans programında aldıkları drama dersi ile sınırlı bulunmuş, çoğunun drama eğitimi ile ilgili derslere katılmaya istekli olduğu, drama tekniğinin de derslerde en çok bilinen ve en çok kullanılan teknik olduğu belirlenmiştir.</p> <p>Öğretmenlerin dramaya yönelik genel, kişisel ve eleştirel tutumları oldukça olumlu sonuç vermiş, bu tutumları ile dramaya ilişkin algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.</p> <p>Cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki deneyim, çalışılan okul çevresinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri açısından okul öncesi öğretmenlerinin drama uygulamaya yönelik tutumları anlamlı farklılık göstermemiştir.</p> <p>Günlük işler ve sosyal duygusal beceriler ile ilgili boyutta eğitim öncesi ve sonrası öz-yeterlik açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.</p>
Matematik eğitimi (f=1)	<p>Öğretmenlerin kullandığı drama yöntemiyle hazırlanan matematik etkinlikleri, öğretmenlerin cinsiyeti, görev yeri, çalışma yılı, mezun oldukları okul (açık öğretim/örgün öğretim), öğrenim durumu değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.</p>

Lisansüstü tezlerde elde edilen sonuçların dağılımını içeren Tablo 3 incelendiğinde, deneysel desen (f=22) kullanılan çalışmalardan öz düzenleme (f=1), duygu düzenleme stratejileri (f=2), değerler eğitimi (f=5),

yaratıcı düşünme becerileri (f=3), öz yeterlilik (f=1), problem çözme becerileri (f=3), sanat becerileri (f=2), sosyal beceriler (f=5) konu alanları ile yarı deneysel desen (f=2) kullanılan çalışmalardan öz düzenleme becerileri (f=1) ve problem çözme becerileri (f=1) konu alanlarında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar elde edildiği belirlenmiştir. Tarama modeli (f=7) kullanılan lisansüstü tezlerden öz düzenleme becerileri (f=1), değerler eğitimi (f=1), matematik eğitimi (f=1), öz yeterlilik (f=3) ve özgüven (f=1) konu alanlarında ise benzer şekilde eğitimde yaratıcı drama yönteminin etkisi açısından anlamlı sonuçlar elde edildiği saptanmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Türkiye’de okul öncesi eğitimde drama konu alanında 2016-2020 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, özellikle 2019 yılında üretilen lisansüstü tezlerin sayısal olarak ciddi bir artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bir sonraki yılda bu ivmenin devamlılığı sağlanmamış, bu durum, özellikle çocuklarla uygulamalı olarak gerçekleştirilen drama etkinliklerinin, içinde yaşanılan Covid-19 pandemisi nedeniyle sınırlandırılmak zorunda bırakıldığı şeklinde yorumlanmış, incelenen yıl aralığında sayısal dalgalanmaların ve düzensiz bir dağılımın da mevcut olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun, araştırmannın sınırlılıkları olarak kabul edilen eğitim ve öğretim konu alanında tarama yapılması ve lisansüstü tezlerin izinli olma durumlarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen bu bulgu okul öncesinde drama alanında 1990-2010 yılları arasında yürütülen 40 lisansüstü tezin incelendiği bir araştırma sonucuyula da paralellik göstermektedir (Can Yaşar ve Aral, 2011).

İncelenen yıllar arasında yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde gerçekleştiği, 31 lisansüstü tez içerisinde sadece iki doktora düzeyinde tez çalışması olduğu da bir diğer önemli bulgudur. Ülkemizde doktora eğitimine başlangıç koşullarının zorluğu, ekonomik ve psikolojik açıdan yüksek lisans sürecinden daha uzun ve yıpratıcı bir dönemi kapsamaması, doktora tezlerinin sayıca az olmasını etkileyen faktörler olarak düşünülmektedir. Sayısal karşılaştırmadan ziyade akademik açıdan alana katkı sağlamaları, daha derinlemesine ve detaylı çalışmaların kurgulanmasının gerekliliği açılarından bakıldığında ise doktora düzeyindeki çalışmaların eksikliği, düşündürücü ve üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazında okul öncesi eğitim paydasında farklı konu alanlarında yapılan lisansüstü tez çalışmalarında da benzer sonuçlarla karşılaşmış, doktora düzeyinde gerçekleştirilen araştırmaların daha az olduğu bulguları paylaşılmıştır (Ahi ve Kıldan, 2013; Altun, Öneren Şendil ve Şahin, 2011; Bahçacı Önal ve Türkoğlu, 2019; Can Yaşar ve Aral, 2011; Karaoğlu ve Esen Çoban, 2019; Kaytez ve Durualp, 2014; Tanju Aslışen ve Yıldırım Hacıbrahimoglu, 2020).

Yürütülen lisansüstü tez çalışmalarında çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, sadece birer çalışmada ise karma yöntem (Köroğlu, 2019) ve literatür taramasına (Göçmen, 2019) yer verildiği bulunmuştur. Bu bulgu, okul öncesi eğitim alanında gerçekleştirilen diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Bahçacı Önal ve Türkoğlu, 2019; Durukan, Atalay ve Şen, 2015; Kesicioğlu ve Yıldırım Hacıbrahimoglu, 2019; Taştepe, Öztürk Serter, Yurdakul, Taygur Altıntaş ve Bütün Ayhan, 2016). Ayrıca tüm lisansüstü tez çalışmalarında ortak olan tek veri toplama aracının, her araştırmacının, çalışmanın amacına uygun olarak geliştirdiği kişisel bilgi formu olduğu belirlenmiş, standart ölçme araçları arasında bulunan ölçeklerin ve anketlerin diğer veri toplama araçlarına oranla daha yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu Karadağ (2014) ile Tanju Aslışen ve Yıldırım Hacıbrahimoglu (2020) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermekte ve bu durumun daha kısa zamanda daha çok bireye ulaşılması açısından önemli olduğu, uygulayıcılar açısından bakıldığında ise zamanı daha etkin kullanabilme ve daha az çabayla daha büyük sonuçlar elde edebilme nedenlerinden ötürü tercih edildiği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin çalışma gruplarına bakıldığında çok büyük bir kısmının çocuklarla gerçekleştirildiği saptanmıştır. Bu bulgu, okul öncesi kapsamında farklı alanların incelendiği diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Demirtaş ve Tantekin Erden, 2019; Furman, 2000; Gülay Ogelman, 2014; Hui ve Lau, 2006; Kiremit, 2019; Tanju Aslışen ve Hakkoymaz, 2020). Lisansüstü tezlerde çocuk grubunun yaş dağılımına bakıldığında ise çoğunluğunun dört yaş ile başladığı ve okul öncesi dönem çocuklarıyla yürütülen bu tezlerin, Aral, Fındık Tanrıbuyurdu, Yurteri Tiryaki, Sağlam ve Aysu tarafından 2015’te çocuk gelişimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği bir araştırmanın çalışma gruplarıyla benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Yetişkinlerle yapılan sınırlı sayıda lisansüstü tez çalışmasında ise çoğunlukla okul öncesi öğretmenlerine yer verilmiş, sadece bir araştırmada anneler, çalışma grubunu oluşturmuşlardır. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin yer aldığı çalışma gruplarına sahip araştırmalara ihtiyaç

duyulduğu ve bu grupların öncelikli hedef kitle olarak belirlenmesinin, nitelikli bir eğitim süreci için gerekli olduğu düşünülmektedir (Gallagher,1997; O’Neil ve Lambert, 1990; Wright, 2006).

Drama alanında çocuk grubuyla gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelendiğinde, sosyal beceri eğitimi, değerler eğitimi, ahlak eğitimi, problem çözme, öz düzenleme, sosyal uyum, zihinsel düşünme, duygu düzenleme, sosyal etkileşim ve sosyal bilgi işleme becerileri ile özgüven konu alanlarında çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir. En çok çocuklarla ve sosyal beceriler konu alanında çalışmalar gerçekleştirildiği görülmüş, bu bulgunun Şenol ve Metin (2021), Kıvanç Öztuğ ve Çiner (2018) ile Vitsou ve Kamaretsou (2020) tarafından yapılan çalışmalarla benzer sonuçlara sahip olduğu saptanmıştır. Deneysel desen kullanılan tüm çalışmalarda amaca yönelik olarak hazırlanan ve uygulanan drama eğitiminin uygulama yapılan grup üzerindeki etkileri incelenerek, elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bu sonuçların deney grubu lehine anlamlı farklılıklar olarak belirlendiği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına benzer şekilde Çelik ve Buluç (2018) değerler eğitiminde drama yöntemini kullandığı çalışmada, drama yöntemiyle eğitim verilen deney grubunun değerlere yönelik tutum puanlarında artış olduğunu saptamıştır. Alan araştırmaları incelendiğinde drama yöntemiyle verilen farklı alanlardaki eğitimlerin etkili olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Batdı ve Enaldı, 2020, Giagazoglou ve Papadani, 2018; Göktürk, Çalışkan ve Öztürk, 2020; Kadan, 2021; Kurt ve Karabağ, 2021; Mardas ve Magos, 2020; Öztürk Pat ve Yılmaz, 2021; Yumurtacı ve Mede, 2021). Yetişkinlerin yer aldığı çalışmalarda ise daha ziyade drama yönteminin etkililiği, öğretmenlerin öz yeterlikleri ile dramaya karşı tutumlarının belirlenmesi alanlarında çalışmalar yapıldığı görülmüş, annelerle yapılan tek bir lisansüstü tezde de deneysel desen kullanıldığı belirlenmiştir. Drama yönteminin uygulamaya dönük gerçekleştirilmesi gereken bir çalışma olması nedeniyle çocuk grubunun dahil edildiği araştırmaların deneysel desenle gerçekleştirilmesi kabul edilebilir bir sonuçtur. Demirekin ve Yalçın (2021) ile Köksal Akyol (2018) tarafından okul öncesi dönem çocuklarıyla gerçekleştirilen çalışmalarda da deneysel desen kullanılmış, yaratıcı drama uygulamalarının etkililiği gözler önüne serilmiştir. Elde edilen sonuçların, mevcut çalışmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Tüm bulgular ışığında çalışma gruplarının çocuklar dışında ebeveynler, öğretmenler, yöneticiler vb. gruplarla çeşitlendirilerek daha farklı araştırma alanlarına yayılması ve derinlemesine bilgi toplamak amacıyla nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmaların yapılması, alana, çocuklara ve geleceğe daha büyük katkılar sağlayacaktır.

Bu araştırmada okul öncesi eğitimde drama alanında gerçekleştirilen lisansüstü tez çalışmalarının, eğitim-öğretim dizininde yer alması, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı ve erişim izinlerinin olması ölçütlerine göre ele alınması, araştırmanın sınırlılıkları olarak görülmektedir. Araştırmanın kapsamı, yurt dışında belirtilen alanda gerçekleştirilen lisansüstü tez çalışmalarıyla genişletilerek daha detaylı bilgi alınması sağlanabilir. Karşılaştırmalı çalışmaların, alandaki güncel gelişmeler hakkında somut bilgi akışı sağlaması ve farklı bakış açıları kazandırması açısından önemli olduğu unutulmamalıdır.

Kaynaklar

- Abaan, S. (2005). Hemşirelerde problem çözme becerileri: öz değerlendirme sonuçlarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 12(1), 62-76.
- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama (6. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ahi, B. ve Kıldan, O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(27), 23-46.
- Akoğuz, A. ve Akoğuz, M. (2015). *Okul öncesi ve ilköğretim için yaratıcı drama etkinlikleri (3. Baskı)*. İstanbul: Final Yayınları.
- Altun, D., Öneren Şendil, Ç. ve Şahin, İ.T. (2011). Investigating the national dissertation and thesis database in the field of early childhood education in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 12, 483-492.
- Aral, N., Fındık Tanrıbuyurdu, E., Yurteri Tiryaki, A., Sağlam, M. ve Aysu, B. (2015). Türkiye’de çocuk gelişimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 14, 7-16.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Aslan, B. (2018). *Yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi dönemi öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerine ve sosyal uyum becerileri kazanmalarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.

- Aydoğan, Y. (2004). *İlköğretim ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine genel problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bahçacı Önal, M. ve Türkoğlu, B. (2019). Türkiye’de okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adayları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(4), 1103-1139.
- Batdi, V. ve Elaldi, S. (2020). Effects of drama method on social communication skills: A comparative analysis. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 6(3), 435-457.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar: Doğum öncesinden orta çocukluğa*. (Çeviri Ed. N. Işıkoğlu Erdoğan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Can Yaşar, M. ve Aral N. (2011) Türkiye’de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 70-90.
- Costa, N., Faccio, E., Belloni, E., & Iudici, A. (2014). Drama experience in educational interventions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 4977-4982.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (Çeviren: G. Hacıömeroğlu) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çaykuş, E. T. (2015). *Öğrenci kişilik hizmetleri kavramlarının yaratıcı drama programı kapsamında araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Çelik, Ö.ve Buluç, B. (2018). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 67-88.
- Değirmenci, B. (2020). *Yaratıcı drama temelli etkinliklerin okul öncesi çocukların problem çözme ve sosyal beceri düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Demirekin, M. ve Yalçın, H. (2021). Games & Drama applications in language acquisition. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, 17(37), 4027-4048.
- Demirtaş, İ. S. ve Tantekin Erden, F. (2019). A Content analysis of graduate theses concerning early childhood education in Turkey. *Turkish Journal of Education*, 8(2), 86-108.
- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 13-25.
- Durukan, H., Atalay, Y. ve Şen, S. N. (2015). Türkiye’de 2000-2014 yılları arasında okul öncesi eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 62-77.
- Erdoğan, T. (2019). *Okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya drama*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Erkoca Akköse, E. (2008). Okul öncesi eğitimi fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden sonuç ilişkilerini belirlemede yaratıcı dramının etkililiği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 7-24.
- Eti, İ. (2010). *Drama etkinliklerinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Fox, J. E., & Schirmacher, R. (2014). *Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi*. (Çeviri Eds. N. Aral ve G. Duman). Ankara: Nobel Yayınları.
- Furman, L. (2000). In support of drama in early childhood education, again. *Early Childhood Education Journal*, 27(3), 173-178.
- Gallagher, C. J. (1997). *Drama-in-education: Adult teaching and learning for change in understanding and practice*. The University of Wisconsin-Madison. ProQuest Dissertations Publishing, 9710996.
- Giagazoglou, P., & Papadanil, M. (2018). Effects of a storytelling program with drama techniques to understand and accept intellectual disability in students 6-7 years old. A pilot study. *Scientific Research*, 8(2), 224-237.
- Göçmen, F. (2019). *Okul öncesi çocuklarda dramayla ahlâk eğitimi: Yardımlaşma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Göktürk, Ö., Çalışkan, M. ve Öztürk, M. S. (2020). The effects of creative drama activities on developing English speaking skills. *Journal of Inquiry Based Activities (JIBA)*, 10(1), 1-17.
- Gönen, M. ve Uyar Dalkılıç, N. (1999). *Çocuk eğitiminde drama: Yöntem ve uygulamalar*. Ankara: Epsilon Yayıncılık.
- Gülây Ogelman, H. (2014). Türkiye’deki okul öncesi dönem sosyal beceri araştırmaları: 2000-2013 yılları arasındaki tezlerin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 41-65.
- Güven, İ. (2006). Okul öncesi dönemde toplumsal yaşam becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı dramının kullanımı. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 99-114.

- Hamamcı, Z. ve Hamamcı, E. (2015). Çocuk gelişimi kuramları ve dil öğretmenleri için yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 125-134.
- Hui, A., & Lau, S. (2006). Drama education: A touch of the creative mind and communicative-expressive ability of elementary school children in Hong Kong. *Thinking skills and creativity*, 1(1), 34-40.
- İbiş, E. (2017). *Değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kadan, Ö. F. (2021). The effects of creative drama on achievement and motivation levels of the 7th graders in english language classes. *Participatory Educational Research (PER)*, 8(3), 88-104.
- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı-KEDV. (2006). *Erken çocuklukta farklılıklara saygı eğitimi el kitabı* İstanbul: Derin Yayınları.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3),1-17.
- Karoğlu, H. ve Esen Çoban, A. (2019). Türkiye’de okul öncesi eğitimde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 211-229.
- Kaytez, N. ve Durualp, E. (2014). Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 110-122.
- Kesicioğlu, O. S. ve Yıldırım Hacıbrahimoğlu, B. (2019). An examination of the thesis prepared for the preschool period between the years 2010-2018. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 10(37), 849-862.
- Kıvanç Öztuğ, E.ve Çiner, M. (2018). Okulöncesi dönemi çocukları için yaratıcı drama yöntemi ile kurgulanan sosyal beceri eğitiminin değerlendirilmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 414-428.
- Kiremit, R. F. (2019). Türkiye’de okul öncesi eğitimde dil gelişimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 159-174.
- Koç, N. (2009). *Eğitimde dramanın altı yaş çocuklarının dil gelişimleri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Köksal Akyol, A. (2018). Examination of the effect of drama education on multiple intelligence areas of children. *Early Child Development And Care*, 188(2), 157-167.
- Koroğlu, H. (2019). *Bilim içerikli çocuk kitaplarının drama eliğinde incelenmesinin okul öncesi dönem çocukları üzerine etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Kurt C. ve Karabağ G. (2021). The effects of drama method on the academic achievement in ninth graders history course. *African Educational Research Journal*, 9(1), 218-226.
- Küçüküran, A. G. ve Keleş, S. (2018). Sosyal duygusal gelişim. A. Köksal Akyol, (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* (1. Baskı) içinde (197-243) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mardas, G., & Magos, K. (2020). Drama in education and its influence on adolescents’ empathy. *Randwick International of Education and Linguistics Science (RI EL S) Journal*, 1(1), 74-85.
- McCaslin, N. (2016). *Yaratıcı drama sınıf içinde ve dışında*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB (2016). Çocuk gelişimi ve eğitimi, Drama etkinlikleri. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Drama%20Etkinlikleri.pdf sitesinden 08.04.2021’de erişildi.
- Nixon, J. (1987). *Drama öğretimi*. (Çeviri: T. Şener ve F. Koç) (Basılmamış Materyal). London: Ma. Ma. Educ.
- O’Neill, C., & Lambert, A. (1990). *Drama structures a practical handbook for teachers*. London: Heinemann Education Book Inc.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Kandır, A. ve Turla, A. (2007). *Okul öncesi eğitimde drama: Teoriden uygulamaya*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E., Yayıllı Ceylan, Ş., Erbay, F. ve Özyürek, A. (2014). *Okul öncesi eğitimde dramatik etkinliklerden drama teoriden uygulamaya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Önder, A. (2007). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Önder, A. (2012). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama (9. baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öztürk Pat, Ö. ve Yılmaz, M. (2021). Impact of creative drama method on students’ speaking skills. Impact of creative drama method on students’ speaking skills. *Journal of Theoretical Educational Science*, 14(2), 223-245. DOI: 10.30831/akukeg.740277.
- Pinciotti, P. (1993). Creative drama and young children: The dramatic learning connection. *Arts education policy review*, 94(6), 24-28.
- Sezgin, B. (2015). *Oyun-tiyatro-drama ilişkisi: Kuram ve uygulama*. Bgst Yayınları.

- Sivrioğlu, S. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı dramanın konuşma becerisine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sungurtekin, Ş., Onur Gezen, G., Bağçeli Kahraman, P. ve Sadioğlu, Ö. (2009). The views of pre-service teachers about creative drama: A study according to gender. *İlköğretim Online*, 8(3), 755-770.
- Şenol, F. B. ve Metin, E. N. (2021). Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi sınıflarında drama eğitim programının çocukların etkileşimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkililiğinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 46(208), 189-212.
- Tanju Aşlışen, E.H. ve Hakkoymaz, S. (2020). Erken okuryazarlık alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi: Bir içerik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1483-1498.
- Tanju Aşlışen, E.H., Yıldırım Hacıbrahimoglu, B. (2020). Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde oyuncak alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 7(2), 284-299.
- Taştepe, T., Öztürk Serter, G., Yurdakul, Y., Taygur Altıntaş, T. ve Bütün Ayhan, A. (2016). Türkiye’de okul öncesi dönemde kaynaştırma konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 49, 501-514.
- Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 67-80.
- Udül, N. (2019). *Yaratıcı dramaya dayalı sanat etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarına uygulanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Üstündağ, T. (2002). Günümüz eğitiminde dramanın yeri. Yaratıcı drama 1985-1995 yazılar. *Ankara: Naturel Yayıncılık*.
- Vitsou, M., & Kamaretsou, A. (2020). Enhancing peer relationships in a class of refugee children through drama in education: An action research. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(2), 337-354.
- Wright, P. R. (2006). Drama education and development of self: Myth or reality? *Social Psychology of Education*, 9(1), 43-65.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk psikolojisi (23. Basım)*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Yayla Ceylan, Ş. (2016). Dramatik etkinlikler ve dramanın çocuğun gelişimindeki yeri (E. Ömeroğlu Ed.), “Okul öncesi eğitimde dramatik etkinliklerden dramaya teoriden uygulamaya” içinde (17-43). Ankara: Eğiten Kitap.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yumurtacı, N. ve Mede, E. (2021). Using creative drama in teaching English to young learners: Effectiveness on vocabulary development and creative thinking. *İlköğretim Online-Elementary Education Online*, 20(1), 115-128.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
